

31.1.2007

Ylä-Vieksin kyläyhdistyksen lyhennelmä raportista ”Puolustusvoimien harjoitusalueiden käyttö kansainväliseen ja kaupalliseen toimintaan”

Raportti on luettavissa kokonaisuudessaan puolustusministeriön sivuilla osoitteessa: www.defmin.fi.

Yhdistys on poiminut lyhennelmään raportista erityisesti sellaisia kohtia, jotka saattavat liittyä Vuosankaan. Lyhennelmässä kommentoituja ja asiaan liittyviä tekstiosuuksia on väritetty.

Sivuviittaukset, esimerkiksi Harjoitusalueraportti **18**, näyttävät raportin kyseisen sivun.

Puolustusministeriölle

Puolustusministeriö asetti 31.1.2006 Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen selontekoon (VNS 6/2004) perustuvan toimikunnan selvittämään Suomen mahdollisuuksia avata harjoitustoimintaan soveltuvia maa- ja merialueita sekä ilmatilaa kansainvälistä harjoitustoimintaa varten.

Toimikunnan tuli selvittää:

kansainväliseen harjoitustoimintaan soveltuvat maa- ja merialueet sekä ilmatila Suomessa edellytykset ja reunaehdot, joiden puitteissa harjoitustoimintaan soveltuvia alueita voidaan käyttää kansainväliseen koulutus- ja harjoitustoimintaan toteuttamisvaihtoehtojen kustannusvaikutukset, vaikutukset puolustushallinnolle ja yhteistyökumppaneille harjoitusalueiden kansainvälisestä käytöstä aiheutuvat yhdyskunta- ja ympäristövaikutukset sekä eri viranomaisten ja osallistujatahojen rooli Suomessa tapahtuvaan kansainväliseen koulutus- ja harjoitustoimintaan liittyen.

Toimikunnan puheenjohtajana toimi yksikön johtaja prikaatikenraali Arto Rätty puolustusministeriöstä.

Toimikuntaan kuuluivat seuraavat jäsenet:

hallitusneuvos Mikael Nyberg liikenne- ja viestintäministeriön liikennepalveluysiköstä,
ulkoasiainsihteeri Antti Kaski ulkoasiainministeriön poliittiselta osastolta,
johtaja Heikki Jaakkola Ilmailulaitokselta,
neuvotteleva virkamies Markus Uomala Merenkululaitokselta,
lennonvarmistustarkastaja Antti-Pekka Pärssinen Ilmailuhallinnosta,
erityisasiantuntija Hanna Uusitalo puolustusministeriön resurssipoliittiselta osastolta,
taloussuunnittelija Jorma Kiviniemi puolustusministeriön resurssipoliittiselta osastolta,
hallitusneuvos Timo Turkki puolustusministeriön hallintopoliittiselta osastolta,
ylitarkastaja Marikaisa Tiilikainen ja hänen tilallaan 26.4.2006 alkaen erityisasiantuntija Hannu Vuorinen puolustusministeriön hallintopoliittiselta osastolta,
vanhempi hallitussihteeri Mika Lundelin puolustusministeriön puolustuspoliittiselta osastolta,
osastoasiainjohtaja Karri Heikinheimo puolustusministeriön puolustuspoliittiselta osastolta,
majuri Tuomo Repo pääesikunnan operatiiviselta osastolta ja hänen tilallaan 12.10.2006 alkaen komentaja Vesa Tuominen pääesikunnan operatiiviselta osastolta
Tuomo Revon jatkaessa toimikunnassa puolustusministeriön edustajana,
majuri Vesa Sundqvist pääesikunnan maavoimaosastolta,
majuri Kimmo Hyvärinen Ilmavoimien esikunnasta sekä
komentaja Petri Parviainen Merivoimien esikunnasta.

Toimikunta otti nimekseen harjoitusalue-toimikunta. Toimikunta on kokoontunut kuusi kertaa.
1 FIPLM 11412/31.1.2006

Toimikunnan tuli jättää loppuraporttinsa 29.9.2006. Puolustusministeriö pidensi 11.9.2006 toimikunnan toimikautta 15.12.2006 saakka. Samalla toimikunnan tehtävää laajennettiin käsittämään myös kaupallisten yritysten tarpeet.
Työryhmä luovuttaa yksimielisen loppuraporttinsa kunnioittavasti puolustusministeriölle. Helsingissä 15. päivänä joulukuuta 2006

Sisällysluettelo

TIIVISTELMÄ	1
1. JOHDANTO	3
2. TOIMINNAN NYKYISET PERUSTEET.....	5
2.1. Yleistä	5
2.2. Puolustusvoimien kansainvälinen harjoitustoiminta Suomessa	6

Comment: Näyttää siltä että ympäristöhallinto ei ollut toimikunnassa edustettuna. Erityisasiantuntija Hanna Uusitalo on ministeriön oma ympäristöasiainjohtaja. Puute on vahinko, sillä ympäristökysymyksiä käsitellään raportissa paljon.

2.3. Kansainvälisen harjoitustoiminnan ja harjoitusalueiden käytön oikeudellinen perusta	8
2.4. Ilmatilan ja merialueiden käyttö harjoitustoimintaan	13
2.5. Harjoitusalueiden käyttö kaupallisten yritysten tarpeisiin	17
3. KANSAINVÄLISEEN HARJOITUSTOIMINTAAN SOVELTUVAT ALUEET JA TARKASTELUMALLEJA TOIMINNAN JÄRJESTÄMISEKSI	18
3.1. Kansainväliseen harjoitustoimintaan soveltuvat alueet	18
3.2. Tarkastelumalleja kansainvälisen harjoitustoiminnan järjestämiseksi	21
4. HARJOITUSALUEIDEN LISÄÄNTYVÄSTÄ KANSAINVÄLISESTÄ JA KAUPALLISESTA KÄYTÖSTÄ AIHEUTUVIA VAIKUTUKSIA	22
4.1. Vaikutuksia puolustusvoimien toiminnalle	22
4.2. Eräiden sotilaallista toimintaa koskevien sääntelyjen soveltaminen	23
4.3. Vaikutuksia ilmatilan ja merialueiden käyttöön	24
4.4. Yhdyskunta- ja ympäristöpoliittiset vaikutukset	26
4.5. Turvallisuusvaikutuksia	28
4.6. Kaupallisesta toiminnasta aiheutuvia vaikutuksia	29
5. JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET	30
HARJOITUSALUEISIIN LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ	35
LIITTEET	
Liite 1 Esimerkkejä kansainvälisistä harjoituksista Suomessa vuosina 2004-2007	36
Liite 2 Puolustusvoimien käyttämiä harjoitusalueita	38

Harjoitusalueraportti 1 TIIVISTELMÄ

Puolustusministeriö asetti 31.1.2006 Valtioneuvoston selontekoon (VNS 6/2004) perustuvan toimikunnan selvittämään Suomen mahdollisuuksia avata harjoitustoimintaan soveltuvia maa- ja merialueita sekä ilmatilaa (jatkossa harjoitusalue) kansainvälistä harjoitustoimintaa varten. Harjoitusalue-toimikunnan selvitystyön tavoitteena oli tarkastella harjoitusalueiden kansainvälisen ja kaupallisen käytön tarpeita, mahdollisuuksia ja seurannaisvaikutuksia. **Toimikunnan työn lähtökohtana oli, että kansainvälisen ja kaupallisen käytön tulee palvella kansallisen sotilaallisen maanpuolustuksen ja kriisinhallintakyvyn kehittämistä.** Toisena perustekijänä oli Suomen lainsäädäntö ja muu normisto, jotka lähtevät siitä, että sotilaallista toimintaa valtakunnan alueella harjoittaa vain Suomen puolustusvoimat. Puolustusvoimien käytössä olevien harjoitusalueiden käyttötarve aiheutuu ensisijaisesti Suomen sotilaalliseen puolustamiseen tarvittavien joukkojen harjoittamisesta. Kansainvälinen kriisinhallinta ja Euroopan valtioiden harjoitusalueiden ahtaus ja käyttörajoitusten lisääntyminen sekä taloudellisten edellytysten kaventuminen lisäävät harjoitustoimintaan liittyvän yhteistoiminnan ja verkostumisen tarvetta Euroopassa. Samalla yhteistyön tarve ja merkitys kasvavat myös sotilaallisten kykyjen ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Edellä mainitun lisäksi harjoitusalueiden käytössä pyritään ottamaan huomioon yritysten tarpeet.

Comment: Lähtökohta on ehdoton. Alla ehdottomuutta kuitenkin vesitetään useissa kohdissa.

Toimikunnan keskeiset johtopäätökset ja suositukset ovat:

Kansainvälisen harjoitustoiminnan merkitys ja kansainvälisten yhteistoimintakumppaneiden löytämisen tarve puolustusvoimille kasvaa. Vastavuoroisuus ja resurssien yhteiskäyttö lisääntyvät Euroopassa, koska resurssien vähentymisen takia harjoitusalueiden ylläpito ja kehittäminen vaikeutuvat. Puolustusvoimien käytössä olevien harjoitusalueiden käyttöaste on erittäin korkea. Harjoitusalueiden vuokraaminen kansainväliseen käyttöön ei toimikunnan näkemyksen mukaan ole käytännössä mahdollista rajoittamatta omaa toimintaa. **Toimikunnan näkemyksen mukaan Suomessa järjestettävän kansainvälisen harjoitustoiminnan tulisi aina tuoda selkeästi hyötyä puolustusvoimille tai muulle yhteiskunnalle.** Puolustusvoimien näkökulmasta harjoitusalueiden luovuttaminen kansainväliseen käyttöön ilman, että Suomi osallistuu harjoituksiin, ei ole kannatettavaa, sillä Suomi joutuisi tällöin vastaamaan isäntämaatuesta, joka aiheuttaisi taloudellisia kuluja ja sitoisi muutenkin supistuvaa henkilöstöä. Suomen johtamista kansainvälisistä sotilasharjoituksista on sen sijaan saatavissa lisäarvoa kansallisen puolustuksemme ja sotilaallisen kriisinhallintakyvymme kehittämiseen.

Comment: Nyt lähtökohta on vain ehdollinen tulisi. Onneksi kuitenkin aina!

Comment: Tähän puolustusministeri Kääriäinen mahdollisesti viittasi Kuhmossa 30.1.2007 pidetyssä tiedotustilaisuudessa todetessaan, että väitteet mahdollisesta ulkomaisten joukkojen harjoittelusta ovat hölynpölyä.

Harjoitusalue-toimikunta esittää, että Suomi ei myy eikä vuokraa harjoitusalueitaan ulkomaisille käyttäjille.

Toimikunta näkee kuitenkin kansainvälisten harjoitusten merkityksen suureksi ja esittää, että Suomessa järjestettäviä harjoituksia, joihin osallistuu kansainvälisiä joukkoja, jatketaan ja kehitetään nykyisten periaatteiden mukaisesti. Toimikunnan näkemyksen mukaan lähtökohtana tulisi olla se, että kansainvälisiä joukkoja kutsutaan Suomeen harjoittelemaan ainoastaan, mikäli Suomi itse osallistuu harjoituksiin.

Comment: Montako sotilasta riittää?

Comment: Tähän ministeri ei yletynyt viittaamaan hölynpölystä mainitessaan.

Harjoitusalueraportti 2

Toimikunta ei näe estettä kaupallisten yritysten vastikkeelliselle toiminnalle puolustusvoimien käytössä olevilla harjoitusalueilla erityisesti silloin, kun toiminnan voidaan katsoa tukevan kansallisen sotilaallisen maanpuolustuksen etuja, kriisinhallintakyvyn kehittämistä ja yhteensopivuuden vahvistamista.

Comment: Nyt lähtökohta on erityisesti silloin, kun...

Harjoitusalueiden kehittämiseen ja käyttöön liittyy runsaasti yhteiskunnallisia näkökohtia. Toimikunnan näkemyksen mukaan harjoitusalueiden kokonaissuunnittelun, kehittämisen, ylläpidon ja käytön tulisi perustua laaja-alaiseen puolustusministeriön ohjaukseen sekä pääesikunnassa tehtävään suunnitteluun ja suunnitelman toimeenpanoon. Toimikunta näkee myös tärkeäksi, että harjoitusalueiden kehittämisen suunnittelu on avointa ja että siitä tiedotetaan aktiivisesti. Toimikunta esittää, että vuoden 2007 aikana puolustushallinnossa laaditaan kokonaisvaltainen harjoitusalueiden ylläpito- ja kehittämissuunnitelma käytettäväksi mahdollisen vuoden 2008 Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon valmistelussa sekä harjoitusalueiden kehittämistyössä. Tässä suunnitelmassa tulisi selkeästi tuoda esille myös kansainvälinen harjoitusalueiden käyttö ja kaupallisten yritysten toiminta.

Comment: Hieno periaate, mutta Vuosangassa huonosti toiminut.

Comment: Luvattu avoimuus muistettava, jos suunnitelmaa aletaan laatimaan.

Harjoitusalueraportti 3

1. JOHDANTO

Puolustusvoimien käytössä olevia Suomen maa-alueelle sijoittuvia sotilasalueita on yhteensä noin 280 000 hehtaaria, joka on noin 0,8 % Suomen kokonaispinta-alasta. Suurin sotilasalue on Rovajärven ampuma-alue, jonka pinta-ala on noin 111 000 hehtaaria. Muita suuria sotilasalueita sijaitsee Niinisalossa (noin 15 000 ha) ja Vuosangassa (noin 13 000 ha) sekä Pahkajärvellä (noin 8 300 ha). Lisäksi muun muassa Säkylässä, Lohtajalla, Hämeenlinnassa, Taipalsaarassa ja Syndaleniassa sijaitsee muutamien tuhansien hehtaarien sotilasalueet. Näiden lisäksi puolustusvoimilla on käytössään lukuisia pienempiä sotilasalueita.

Vuonna 2004 valmistuneen Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon (VNS 6/2004) mukaan valtakunnallisia harjoitusalueita kehitetään siten, että ne mahdollistavat entistä pidemmälle kantavien asejärjestelmien ja liikkuvien joukkojen kouluttamisen.

Lisäksi puolustusvoimien käytössä olevien harjoitusalueiden kehittämisessä ja käytön suunnittelussa otetaan huomioon mahdollisuudet eurooppalaiseen yhteistoimintaan. Selonteon

toimeenpanemiseksi puolustusministeriö asetti 31.1.2006 Valtioneuvoston selontekoon perustuvan toimikunnan selvittämään Suomen mahdollisuuksia avata harjoitustoimintaan soveltuvia maa- ja merialueita sekä ilmatilaa kansainvälistä harjoitustoimintaa varten. Puolustusvoimien käytössä olevien ampuma- ja harjoitusalueiden sekä harjoitustoimintaan käytettävän Suomen merialueen ja ilmatilan2 käyttötarve aiheutuu ensisijaisesti Suomen sotilaalliseen puolustamiseen tarvittavien joukkojen kouluttamisesta ja harjoittamisesta. Puolustusvoimista annetun lain mukaan puolustusvoimien tehtävänä on osaltaan huolehtia hallinnonalan kansainvälisestä toiminnasta. Kansainvälisten harjoitusten järjestäminen ja niihin osallistuminen kuuluvat olennaisena osana laissa tarkoitettuun tehtävään. Eduskunnalle annetun puolustusvoimalakiehdotuksen (HE 264/2006) mukaan Suomen sotilaallista puolustusta pyritään vahvistamaan kansainvälisellä yhteistyöllä.

Comment: Tuntuu että on rahan haaskausta ottaa huomioon, jos yhteistoiminta ei tule kysymykseenkään, vaan puheet sen mahdollisuudestakin ovat höllynpölyä.

Kansainvälinen kriisinhallinta ja Euroopan valtioiden harjoitusalueiden ahtaus ja käyttörajoitusten liittyvän yhteistoiminnan ja verkostumisen tarvetta Euroopassa. Samalla yhteistyön tarve ja merkitys kasvavat myös sotilaallisten kykyjen ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Puolustusvoimien ja kansainvälisten toimijoiden tarpeiden lisäksi pyritään harjoitusalueiden käytössä ottamaan huomioon suomalaisten yritysten tarpeet.

Comment: Toteamus puhuu puolestaan.

2. Jatkossa puolustusvoimien käytössä olevista ampuma- ja harjoitusalueista sekä harjoitustoimintaan käytettävästä Suomen merialueesta ja ilmatilasta käytetään raportissa yleisnimitystä harjoitusalue. Yksittäisistä ampuma- ja harjoitusalueista puhuttaessa käytetään niiden virallisia nimiä (esim. Rovajärven ampuma- ja harjoitusalue). Harjoitusalueisiin liittyviä käsitteitä on määritelty raportin lopussa.

Harjoitusalueraportti 4

Harjoitusalue-toimikunnan selvitystyön tavoitteena oli tarkastella harjoitusalueiden kansainvälisen ja kaupallisen käytön tarpeita, mahdollisuuksia ja seurannaisvaikutuksia mahdollisimman laajasti ja monipuolisesti. Toimikunnan työn peruslähtökohtana pidettiin sitä, että puolustusvoimien käytössä olevien harjoitusalueiden mahdollisen kansainvälisen ja kaupallisen käytön tulee pääsääntöisesti palvella kansallisen sotilaallisen maanpuolustuksen etuja, kriisinhallintakyvyn kehittämistä ja yhteensopivuuden vahvistamista.

Comment: Nyt lähtökohta on pääsääntöisesti.

Harjoitusalueraportti 11

Ympäristölainsäädäntö

Ympäristönsuojelulain (86/2000) mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan on oltava lupa (**ympäristölupa**). Ympäristön pilaantumisella tarkoitetaan sellaista ihmisen toiminnasta johtuvaa aineen, energian, melun, värinän, säteilyn, valon, lämmön tai hajun päästämistä tai jättämistä ympäristöön, jonka seurauksena aiheutuu joko yksin tai yhdessä muiden päästöjen kanssa terveyshaittaa, haittaa luonnolle tai sen toiminnoille, ympäristön yleisen viihtyvyyden tai yleiseen virkistyskäyttöön soveltuvuuden vähentymistä, vahinkoa tai haittaa omaisuudelle tai sen käytölle tms. näihin rinnastettavaa yleisen tai yksityisen edun loukkausta.

Ympäristönsuojelulain (YSL) 60 §:n 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on tehtävä joko kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tai alueelliselle ympäristökeskukselle kirjallinen ilmoitus tilapäistä melua tai värinää aiheuttavasta toimenpiteestä tai tapahtumasta, jos melun tai värinän on syytä olettaa olevan erityisen häiritsevää. Tätä ilmoitusvelvollisuutta koskevasta poikkeuksesta on säädetty pykälän 2 momentissa, jonka mukaan ilmoitusta ei tarvitse tehdä puolustusvoimien toiminnasta. Hallituksen esityksessä on mainittu esimerkkinä sotaharjoitukset.

YSL:n 28 §:ssä on säädetty ympäristöluvan tarpeesta. Säännöksen mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan on oltava lupa. Puolustusvoimia koskevasta poikkeuksesta on säädetty ympäristönsuojeluasetuksen (YSA) 4 b §:n 1 momentissa, jonka mukaan puolustusvoimien tilapäisiin lentopaikkoihin, satamiin, varastoihin, polttoaineen jakelupaikkoihin, ampumaratoihin tai muihin vastaaviin tilapäisiin toimintoihin ei tarvita ympäristölupaa.

Puolustusvoimien harjoitusalueille ei ole haettu ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa muualle kuin Syndalenin harjoitusalueelle, jonka ympäristölupamenettely on käsittelyssä.

Comment: Tämä soveltuu, jos poikkeuksista ei muuta seuraa. Muita poikkeuksia kuin alla mainitut ei raportissa esitetä.

Comment: Ajatusketjulla "...tilapäisiin ... ampumaratoihin tai muihin vastaaviin tilapäisiin toimintoihin..." tarkoitetaan tilapäisiä ampumatarjoja, ei sitä että ampumaradat ovat aina tai lähtökohtaisesti tilapäisiä. Mainittu momentti ei vapauta ympäristöluvasta Vuosangassa.

Harjoitusalueraportti 18

KANSAINVÄLISEEN HARJOITUSTOIMINTAAN SOVELTUVAT ALUEET JA TARKASTELUMALLEJA TOIMINNAN JÄRJESTÄMISEKSI

3.1. Kansainväliseen harjoitustoimintaan soveltuvat alueet

Harjoitusalueraportti 19

Kaikkiaan puolustusvoimilla on tällä hetkellä käytössään noin 80 ampuma- ja harjoitusalueita, joita käytetään pääasiallisesti puolustusvoimien ampuma- ja harjoitustoimintaan. Keskeisimpiä näistä kohteista ovat Rovajärvi, Lohtaja, Niinisalo, Säskylä, Pahlajärvi, Syndalen ja Vuosanka. Oheisessa taulukossa on esitetty näiden alueiden tietoja.

Rovajärvi,

Rovaniemi, Kemijärvi
ja Sodankylä

111 000 Maa- ja ilmavoimat – erityisesti Pohjoisen Maanpuolustusalueen joukot sekä kenttätykistö ja kranaatinheittämistö valtakunnallisesti.

220 Ammunnat kielletty porotalouden rauhoitusajan vuoksi noin 2½ kuukautta vuodessa.

Vuosanka 13 000 Maavoimat – erityisesti Pohjoisen Maanpuolustusalueen joukot.

150 Kehittämisen tavoitetilä 2010: Ammuntojen turvallinen toimeenpano toisistaan riippumatta.

Comment: Vuosanka on keskeinen kohde. Asia tulee vastaan ilma-aseissa sivulla 31.

4. HARJOITUSALUEIDEN LISÄÄNTYVÄSTÄ KANSAINVÄLISESTÄ JA KAUPALLISESTA KÄYTÖSTÄ AIHEUTUVIA VAIKUTUKSIA

4.1. Vaikutuksia puolustusvoimien toiminnalle

Puolustusvoimien näkökulmasta kansainväliset harjoitukset luovat hyvät edellytykset oman puolustusjärjestelmän ja erilaisten asejärjestelmien sekä henkilöstön toimintatapojen yhteensopivuuden testaamiselle ja kehittämiselle. Kansainvälisellä yhteistyöllä on saavutettavissa monipuolisempi koulutusympäristö. Kansainvälisiä harjoituksia suunniteltaessa tulee ottaa huomioon oma kansallinen harjoitus- ja koulustoiminta siten, että kansallinen toiminta ei vaarannu. Kansainvälisen harjoitustoiminnan lisääntyminen kasvattaa harjoituskustannuksia muun muassa henkilöstökulujen lisääntymisen ja harjoitusalueiden tason parantamisen takia. Harjoitusalueiden laaja yhteiskäyttö edellyttää alueiden tiestön, esikunta- ja majoitusrakennusten, keittiö- ja saniteettitilojen jatkuvaa kunnostusta ja ylläpitoa. Tilojen ja alueiden vuokrat on mitoitettava suhteellisesti lisääntyneen kulutuksen mukaan. Harjoituksen jälkeen alueiden ja tilojen kunto on tarkastettava. Merellisten harjoitusten kustannuksia kasvattavat julkisten väylien luotsausmaksut. Ilmailulaitos kerää ilmatilan käyttöön liittyviä maksuja. Harjoituksiin osallistuvat joukot maksavat yhteistyöpöytäkirjoissa sovitun mukaisesti käyttämistään palveluista. Osa tästä rahasta ohjautuu esimerkiksi elintarvikehankintoina tukemaan talouselämää.

Monikansallisen harjoituksen järjestämiseen Suomessa liittyy aina sotilas- ja poliittisen tiedustelun aiheuttama turvallisuusuhka. Nykyistä huomattavasti laajempi harjoitusalueiden avaaminen kansainväliselle toiminnalle tulee olemaan tiedotusvälineitä kiinnostava mediatapahtuma. Vaikutus yleiseen mielipiteeseen ja maanpuolustustahtoon riippunee järjestettävien harjoitusten aiheista ja osallistujavaltioista. **Vastakkainasetteluja saattaa syntyä puolustusvoimien ja esimerkiksi kala- tai porotalouden harjoittajien, maanviljelijöiden, kaupallisten merenkuluryritysten, kesämökkiläisten, veneilijöiden ja luonnonsuojelutahojen välillä.**

4.4. Yhdyskunta- ja ympäristöpoliittiset vaikutukset

Yhdyskuntapoliittiset vaikutukset

Sotilasalueet ja niillä harjoitettava toiminta on laajasti sidoksissa ympäröivään yhteiskuntaan.

Toiminnalla on myös myönteisiä yhteiskunnallisia, taloudellisia ja myös kulttuurillisia vaikutuksia. Erityisen myönteistä on, jos toiminta synnyttää paikkakunnalle pysyviä työpaikkoja ja jos siihen tarvitaan myös paikallisia palveluita.

Jos yhteiskunnassa käynnissä oleva kansainvälistymiskehitys otetaan huomioon, kansainvälisellä harjoitustoiminnalla olisi paikkakunnillaan ilmeisesti myös yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja kulttuurillisestikin myönteisiä vaikutuksia.

Suomen harjoitusalueita on kehitetty kansallisen maanpuolustuksen lähtökohdista. Alueet on varattu maakuntien, kaupunkien ja kuntien alueidenkäytönsuunnitelmissa puolustusvoimien tarpeisiin. **Sotilasalueiden varaamisessa noudatetaan valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevaa valtioneuvoston päätöstä, jonka mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet ja turvattava riittävät alueelliset edellytykset varuskunnille, harjoitusalueille, varikkotoiminnalle sekä muille maanpuolustuksen ja rajavalvonnan toimintamahdollisuuksille. Samalla on otettava huomioon muun yhteiskuntarakenteen, elinympäristön laadun ja ympäristöarvojen asettamat vaatimukset.**

Yleisesti voidaan olettaa, että kansainvälinen harjoitustoiminta alueellisesti "mahtuisi" ainakin suurimmille harjoitusalueille. **Jos kansainvälinen harjoitustoiminta edellyttäisi alueellisia lisätarpeita, tarvittavat alueelliset toimintaedellytykset tulisi turvata asianmukaisesti myös viranomaiskaavoituksilla.**

Comment: Onko tasoa kuitenkin Vuosangassa tästä syystä jo parannettu? Toisaalla nimittäin todetaan, että harjoitusalueiden kehittämisessä ja käytön suunnittelussa on eurooppalainen yhteistoiminta huomioitava.

Comment: Ylä-Vieksillä monet ihan tavalliset asukkaat kokevat haittaa. Ei siihen kesämökkkiä tai venettä tarvita.

Comment: Erityisen vahingollista on, jos työpaikkoja menetetään. Sitä ei muisteta todeta.

Comment: Taas unohdetaan, jostain syystä, haitalliset vaikutukset. Eikö niitä ilmeisesti voi olla? Vaikutusten tarkastelu tässä raportissa muistuttaa kökköydessään Kainuun maakuntakaavaehdotuksessa esitettyä.

Comment: Sotilasalueiden varaaminen on yksi alueidenkäytön tavoite, jota on soviteltava muiden tavoitteiden kanssa.

Comment: On kiitoksen arvoista että nyt muistetaan mainita tämä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tekstin jatko, toisin kuin vaikkapa Kainuun maakuntakaavaehdotuksessa.

Kuhmossa 30.1.07 pidetyssä tiedotustilaisuudessa puolustusministeriön ympäristöneuvos Kivipellolta jatko myös unohdettiin.

Mutta edes tuo lisäys ei riitä. Nämäkin tulee huomioida alueidenkäytössä: **kansainväliset sopimukset, ympäristöarvot, päätöt, biologinen monimuotoisuus, luonnonalueet, energian säästö, elinympäristön laatu, yhdyskuntarakenne, sosiaaliset vaikutukset, moninaiskäyttö, haittojen ja riskien ennaltaehkäiseminen, vaarallisten aineiden kuljetusreitit ...**

Comment: Missä määrin tästä on saattanut olla kyse Vuosangassa?

Ympäristöpoliittiset vaikutukset

Kansainvälisen harjoitustoiminnan merkittävimmät ympäristövaikutukset ovat toiminnasta aiheutuvat ympäristönsuojeluun, ympäristöterveyteen ja ympäristöturvallisuuteen liittyvät vaikutukset. Yksittäisistä ympäristöhaasteista mainittakoon melu ja sen hallinta, luonnon monimuotoisuuden ja vesien suojelu, kemikaalien, polttoaineiden ja vaarallisten aineiden käsittely ja varastointi sekä toimivan jätehuollon järjestäminen. [Kansainvälisen harjoitustoiminnan mukanaan tuomat mahdolliset muutokset alueella vallitseviin ympäristöolosuhteisiin tulee arvioida etukäteen.](#)

Melun osalta haastavaa on, jos toiminta sijaitsee lähellä asutusta tai muita melulle ja muille haitalliselle vaikutuksille herkkiä toimintoja kuten virkistystoimintaa, turkistarhausta tai poronhoitoa. Kemikaalien, polttoaineiden ja jätteiden käsittelyn osalta haasteet liittyvät toiminnasta aiheutuvien ongelmajätteiden hoitamiseen sekä toimintaympäristön pohjaviesien suojeluun. Sotilasalueet kuuluvat suurelta osin erilaisiin suojeluohjelmiin, joita voivat olla esimerkiksi Natura 2000, harjujen, soiden tai rantojen suojeluohjelmat. Näillä alueilla sotilaskäyttö ja luontoarvot on yhteen sovitettu. Myös jatkossa alueiden käytössä on otettava huomioon luontoarvot ja niiden turvaaminen.

Mikäli toiminnasta saattaa aiheutua merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia ihmisten terveyteen, elinoloihin, viihtyvyyteen, maaperään, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin, luonnon monimuotoisuuteen, yhdyskuntarakenteeseen, rakennuksiin, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön, [sovellettavaksi saattaa tulla ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain \(468/1994\) mukainen erityinen arviointimenettely.](#)

[Ympäristövaikutukset on joka tapauksessa selvitettävä ja arvioitava riittävässä määrin valmisteltaessa sellaisia suunnitelmia, ohjelmia tai hankkeista, joiden toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia.](#)

Tietynlaisena riskinä on syytä tunnistaa ympäristöllisiin kysymyksiin liittyvät mahdolliset haasteet kuten aikaa vievät valitus- ynnä muut prosessit). Näiden asioiden hoitamisessa toiminnanharjoittajan oma aktiivinen rooli ja yhteistyökyky paikkakunnan ja ympäristöviranomaisten kanssa ovat ensiarvoisen tärkeitä.

Comment: Omankin toiminnan mukanaan tuomat muutokset ja vaikutukset tulee arvioida etukäteen.

Comment: YVA huomataan tässä raportissa. YVA:sta on uudempikin säädös. Soveltuva säädös saattaa olla kuitenkin SOVA –laki, joka on ”julkisen puolen YVA”.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

Myyminen tai vuokraaminen

[Tulevaisuudessa kansainvälisen harjoitustoiminnan merkitys puolustusvoimille kasvaa ja kansainvälinen vastavuoroisuus ja resurssien yhteiskäyttö lisääntyvät Euroopassa. Tästä eräänä osoituksena on EU:ssa kehitteillä oleva harjoitusalue ja -tilarekisteri, jonne jäsenmaat voivat tarjota harjoitusedellytyksiään muiden maiden käyttöön. Yhteisten voimavarojen kehittäminen edellyttää myös niiden käytön harjoittelua yhdessä. Yhteistoimintakumppaneiden löytämisen ja verkostoitumisen merkitys kasvaa, koska resurssien vähentymisen takia harjoitusalueiden ylläpito ja kehittäminen vaikeutunevat tulevaisuudessa.](#) Arvioitaessa harjoitusalueiden käyttämahdollisuuksia kansainväliseen harjoitustoimintaan on taloudelliset ja kaupalliset näkökohdat jatkossa otettava entistä paremmin huomioon.

Puolustusvoimien käytössä olevien harjoitusalueiden käyttöaste on erittäin korkea, jonka takia harjoitusalueiden vuokraaminen kansainväliseen käyttöön ei toimikunnan näkemyksen mukaan olisi käytännössä mahdollista ilman oman toiminnan rajoittamista. [Toimikunnan näkemyksen mukaan Suomessa järjestettävän kansainvälisen harjoitustoiminnan tulisi aina tuoda selkeästi hyötyä puolustusvoimille tai muulle yhteiskunnalle. Puolustusvoimien näkökulmasta harjoitusalueiden luovuttaminen kansainväliseen käyttöön ilman, että Suomi osallistuu harjoituksiin, ei ole kannatettavaa, sillä Suomi joutuisi tällöin vastaamaan isäntämaatuesta, joka aiheuttaisi taloudellisia kuluja ja sitoisi muutenkin supistuvaa henkilöstöä.](#)

Isäntämaatuen järjestäminen ja siihen liittyvät toiminnot eivät ole puolustusvoimien ydintoimintaa.

[Hyötyjiä olisivat lähinnä puolustusvoimien kumppanit ja ympäröivä yhteiskunta,](#) kun taas puolustusvoimat sitoutuisi päätehtävänsä kannalta toisarvoisiin tehtäviin. Puolustusvoimien näkökulmasta tällainen toiminta kehittäisi lähinnä isäntämaatukikykymme ja kykymme avun vastaanottoon.

Comment: Mitä rekisteriin Suomesta ehkä lausutaan?

Comment: Lähtökohta on tässä aina mutta kuitenkin vain tulisi.

Comment: Lauseeseen näyttäisi kuuluvan lisäys, että luovuttaminen on kannatettavaa, jos Suomi osallistuu.

Comment: Kaipaa SOVA:n tekemistä ennenkuin noin voi luvata, jos sittenkään.

Harjoitusalueraportti 31

Suomen johtamista kansainvälisistä sotilasharjoituksista on sen sijaan saatavissa lisäarvoa kansallisen puolustuksemme ja sotilaallisen kriisinhallintakykymme kehittämiseen.

Kansainväliset harjoitusjoukot mahdollistavat suuremman ja ajanmukaisesti varustetun joukon saamisen mukaan harjoitukseen. Tällöin saadaan harjoituksiin mukaan myös sellaisia voimavaroja, joita meillä ei muuten olisi käytössä. Kahden tai muutaman valtion väliset harjoitukset ovatkin osoittautuneet erittäin hyväksi koulutustilaisuuksiksi. Kansainvälisten harjoitusten henkilötarve ja -menot ovat vastaavia kansallisia harjoituksia suuremmat, mutta harjoitusten ansiosta henkilöstö ammattitaito paranee, harjoitusten teho nousee, yhteensopivuus kehittyä ja kansainväliset suhteet vahvistuvat, mikä on katsottava erittäin merkittäväksi eduksi.

Comment: Kuulostaa lisääntyvältä ryminältä.

Ilmatilan käyttö

Toimikunta esittää, että Suomen ilmatilan käyttö kansainväliseen sotilasilmailuun tulisi perustua ilmavoimien johtamaan lentoharjoitustoimintaan, jolloin ilmatilamme käytön vastikkeena saataisiin kansainvälinen koulutusympäristö, toimintakulttuuri ja -menetelmät sekä kansainvälinen lentokalusto lentotunteineen ilmapuolustuksen kouluttamisessa hyödynnettäväksi. Kaukovaikutteisten asejärjestelmien harjoittaminen edellyttää riittävää vapaata ilmatilaa, johon liittyy toiminnan edellyttämä laaja ampuma-alue. Puolustusvoimien yhteisoperaatioiden (Joint) kykyä kehitettäessä ilmavoimille luotaneen tulevaisuudessa ilmasta maahan -toimintakyky.

Toimikunta esittää keskeisimpien puolustusvoimien käytössä olevien harjoitusalueiden soveltavuuden selvittämistä ilmavoimien ilmasta maahan -toimintaan. Samalla tulisi selvittää mahdollisuudet liittää kyseiset harjoitusalueet joustavasti välittömässä läheisyydessä oleviin lentoharjoitusalueisiin.

Comment: Vuosanka mainittiin keskeisimpien listalla. Vuosangan soveltuvuutta ilmasta-maahan aseiden käyttöön esitetään selvittäväksi. Uutisoinnista 3.2.2007 paljastuu, että kyseessä ovat JASSM -risteilyohjukset tai vastaavat aseet, joissa on n. 450 kg:n taistelukärki.

Harjoitusalueraportti 32

Ympäristö- ja yhteiskuntapolitiikka ja turvallisuus

Puolustusvoimien käytössä olevilla harjoitusalueilla ei ole pääsääntöisesti ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa. Syndalenin harjoitusalueella ympäristölupaprosessi on käynnissä.

Ympäristöviranomainen määrittää luvittamistarpeen toiminnan oleellisesti muuttuessa.

Mikäli kansainvälisen harjoitustoiminnan tai kaupallisen yritystoiminnan mahdollinen lisääntyminen ei merkittävästi muuta puolustusvoimien harjoitustoiminnan kokonaismäärää, toimikunnan näkemyksen mukaan ympäristökysymyksistä ei aiheudu ongelmia. **Ympäristövaikutusten arviointilain soveltamistarve selviää viimeistään toiminnanharjoittajan ja ympäristöviranomaisten välisissä neuvotteluissa.** Valittavan toteutusvaihtoehdon mukaisen toiminnanharjoittajan **velvollisuutena on selvittää toimintansa ympäristövaikutukset, tehdä tarvittavat ympäristöarvioinnit, neuvotella ympäristöviranomaisten kanssa ja hankkia tarvittavat ympäristöluvut.**

Toimikunta pitää tärkeänä, että puolustusvoimien käytössä olevien harjoitusalueiden kehittämiseen liittyvien ympäristökysymysten osalta selvitetään hankkeen määrälliset ja laadulliset vaikutukset sekä vastuullinen toiminnanharjoittaja, johon toiminnasta aiheutuvat ympäristövastuut voidaan selkeästi kohdistaa.

Comment: Yhteiskunnan kehittyessä vakiintuneetkin toiminnot tulee selvittää ja "laillistaa", eikä vedota nykykäytäntöön.

Comment: Vaikutusten arviointi tunnustetaan tärkeäksi.

Harjoitusalueraportti 33

Kaupallinen toiminta

Toimikunta ei näe estettä kaupallisten yritysten vastikkeelliselle toiminnalle puolustusvoimien käytössä olevilla harjoitusalueilla erityisesti silloin, kun toiminnan voidaan katsoa tukevan kansallisen sotilaallisen maanpuolustuksen etuja, kriisinhallintakyvyn kehittämistä ja yhteensopivuuden vahvistamista. Toimikunta korostaa, että kaupallinen toiminta ei kuitenkaan saa haitata puolustusvoimien omaa toimintaa.

Toimikunta pitää tärkeänä, että puolustusvoimien käytössä olevien harjoitusalueiden, tilojen, rakenteiden ja asuntojen kansainvälisten toimijoiden ja kaupallisten yritysten käytöstä tulee saada riittävät ja vähintäänkin kulutuksen kasvua vastaavat korvaukset. Toiminnasta mahdollisesti aiheutuvat ympäristö- tai muut vahingot tulee viranomaisten edellyttämällä tavalla korjata ja korvata mahdollisille vahingonkärsijöille. Toimikunnan näkemyksen mukaan mahdollisen vuokran tai vastaavan korvauksen yhteydessä tulisi harkita myös asianmukaista

Comment: Lähtökohta on taas vaihteeksi erityisesti.

katetta, jos toimija on kaupallinen yritys. **Kansallinen tai kansainvälinen yritys saattaisi mahdollistaa** tarvittavien investointien joustavan toteuttamisen ja tuoda harjoitusalueen tai -tilan sijaintipaikkakunnalle esimerkiksi kansainvälisyyteen liittyvää myönteistä lisäarvoa.

Comment: Saattaisi tuoda, mutta saattaisi **viedäkin**, mikä unohdetaan sanoa. Miksi esitetään saattaisi-hyötyjä, kun ei esitetä varmoja haittojakaan, kuten melun lisääntyminen?

Harjoitusalueeraportti 34

Harjoitusalueiden kehittäminen

Harjoitusalueiden kehittämiseen ja käyttöön liittyy runsaasti yhteiskunnallisia näkökohtia, joista keskeisinä voidaan mainita esimerkiksi taloudelliset ja yhdyskunta- ja ympäristöpoliittiset näkökohdat. Näistä syistä harjoitusalueiden kehittäminen ja ylläpito tulee kytkeä kiinteäksi osaksi puolustusvoimien toiminnan ja hallinnon kokonaiskehittämistä. **Toimikunnan näkemyksen mukaan harjoitusalueiden kokonaissuunnittelun, kehittämisen, ylläpidon ja käytön tulisi perustua laaja-alaiseen puolustusministeriön ohjaukseen sekä pääesikunnassa tehtävään suunnitteluun ja suunnitelman toimeenpanoon. Toimikunta näkee myös tärkeäksi, että harjoitusalueiden kehittämisen suunnittelu on avointa ja että siitä tiedotetaan aktiivisesti.** Toimikunta esittää, että vuoden 2007 aikana puolustushallinnossa laaditaan kokonaisvaltainen harjoitusalueiden ylläpito- ja kehittämissuunnitelma käytettäväksi mahdollisen vuoden 2008 Valtioneuvoston selonteon valmistelussa ja harjoitusalueiden kehittämistyössä. Tässä suunnitelmassa tulisi selkeästi tuoda esille myös kansainvälinen harjoitusalueiden käyttö ja kaupallisten yritysten toiminta. Tässä suunnitteluvaiheessa on mahdollista arvioida myös erilaisten toimintavaihtoehtojen kustannusvaikutuksia.

Comment: Eikö muita tahoja ole syytä olla mukana vaikuttamassa? Vai onko laaja-alainen ohjaus samaa kuin laaja-alaisen osallistumisen ohjaus? Seuraavassa lauseessa mainitusta avoimuudesta ja tiedottamisesta huolimatta kaikille muille, esimerkiksi ympäristöhallinnolle, uhkaa jäädä passiivinen rooli.

Harjoitusalueeraportti 35

HARJOITUSALUEISIIN LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ

AMPUMA-JA HARJOITUSALUE

Puolustusvoimien käytössä oleva alue, joka on varattu erilaisilla aseilla (mukaan lukien raskaat aseet) ammuttavia taisteluumuntoa varten. Ampuma- ja harjoitusalueilla voi olla useita raskaiden aseiden ampumapaikkoja ja pienikaliiperisten aseiden ampumaratoja. Ampuma-alueeksi ei kuitenkaan kutsuta sellaisia ampumaratoja, joilla on yksi tai useampi ampumalajirata eri pienikaliiperisillä aseilla ammuttavia ampumalajeja varten. Näistä ampumaradoista käytetään yleisesti nimitystä kouluampuma-rata.

HARJOITUS-ALUE

Puolustusvoimien vakinaisessa tai tilapäisessä käytössä oleva, säännönmukaiseen harjoitustoimintaan käytettävä alue, jossa **kovapanosammunnat eivät ole mahdollisia. Lähiharjoitusalueilla** tarkoitetaan kasarmialueeseen liittyviä joukkojen kouluttamiseen tarvittavia harjoitusalueita.

Tässä raportissa puolustusvoimien käytössä olevista ampuma- ja harjoitusalueista sekä harjoitustoimintaan käytettävästä Suomen merialueesta ja ilmatilasta on käytetty yleisnimitystä harjoitusalue.

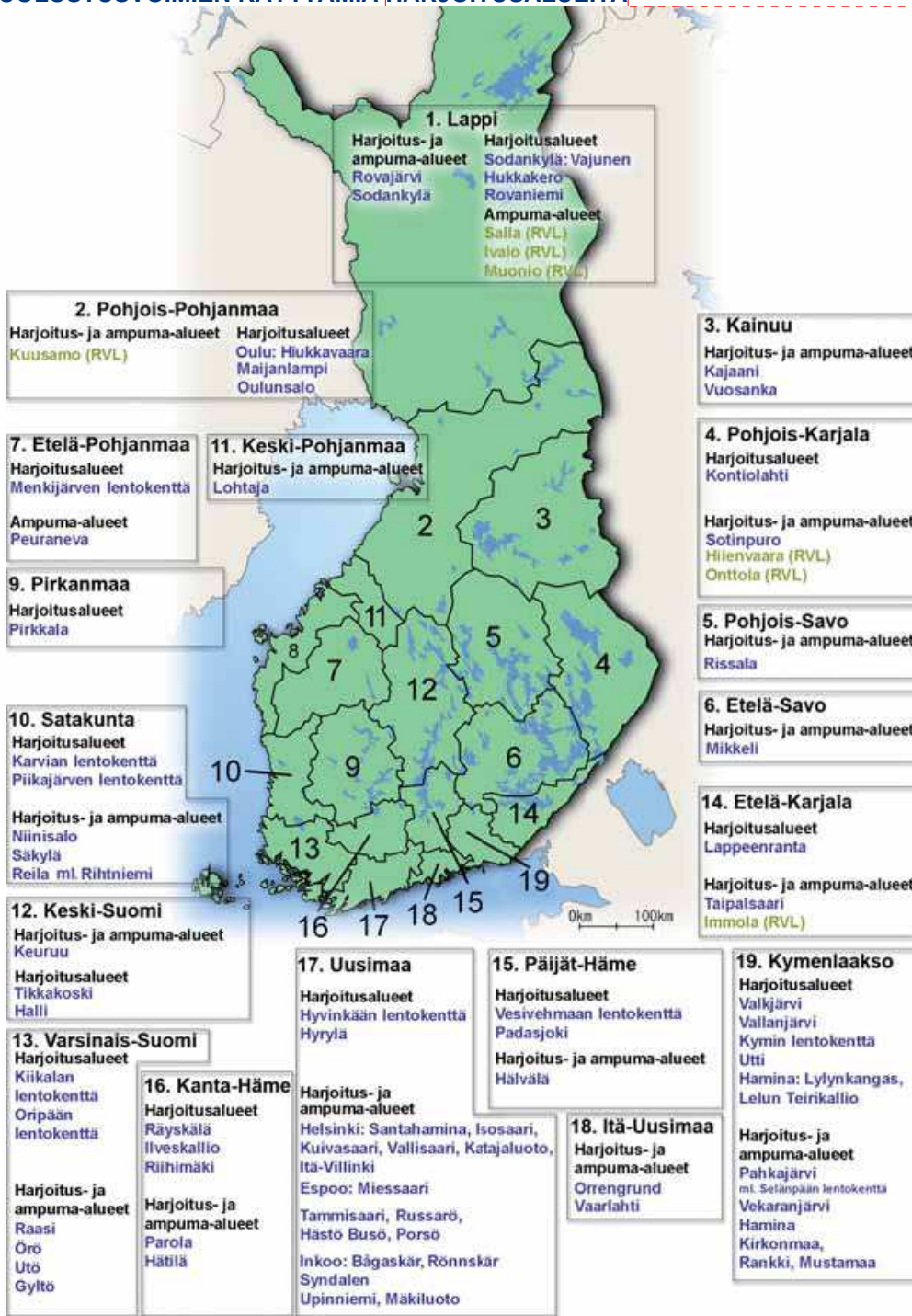
Comment: Milloin ja miten Vuosangasta on tehty ampuma- ja harjoitusalue virallisesti? Mikä Vuosanka virallisesti on? Millä päätöskeijulla harjoitusalueesta yleensäkin tulee ampuma- ja harjoitusalue? Ei se voi olla kovin kevyt päätös tai itsestään muljahtanut muutos.

Vuosanka-historiikin kirjoittaminen on välttämätöntä.

Comment: Vuosangan virallinen nimitys on tärkeä kysymys.

Comment: Kainuun prikaatista etelään on ns. Kassunkurun lähiharjoitusalue.

PUOLUSTUSVOIMIEN KÄYTTÄMIÄ HARJOITUSALUEITA

Comment: Jos alla laatikossa 3. muutettaisiin sanajärjestys toisinpäin, eli sanottaisiin Ampuma- ja harjoitusalueet, Kassunkurussa voisi ampua tykillä. Käytetty sanajärjestys on varmaan vahinko ja väärin, sillä yllä käsitteissä ei Harjoitus- ja ampuma-alueita ole mainittu.